

1. CHARAKTERYSTYKA WOJEWÓDZTWA

Leżące w południowej części Polski województwo małopolskie zajmuje powierzchnię nieco ponad 15 tys. km², co pod względem wielkości plasuje je jako jedno z najmniejszych w kraju (12 lokata). Graniczy z województwem śląskim (od zachodu), świętokrzyskim (od północy), podkarpackim (od wschodu) oraz ze Słowacją (od południa). Obszar województwa podzielono na 22 powiaty i 182 gminy, w tym trzy miasta na prawach powiatu: Kraków, Tarnów i Nowy Sącz.

Obszar województwa znajduje się w obrębie biegnących równoleżnikowo sześciu jednostek fizyczno-geograficznych: Kotliny Sandomierskiej i Oświęcimskiej, Brama Krakowskiej, Jury Krakowsko-Częstochowskiej, Niecki Nidziańskiej oraz Karpat Zachodnich, co zwłaszcza na niewielkim obszarze powoduje silne zróżnicowanie środowiska przyrodniczego. Pod względem ukształtowania terenu dominuje krajobraz wyżynny i górski (ponad 1/3 województwa znajduje się powyżej 500 m. n.p.m.). Maksymalna rozpiętość wysokościowa wynosząca ponad 2300 metrów powoduje występowanie zróżnicowania piętowego min. roślin, klimatu oraz wód.

Sieć hydrograficzną województwa małopolskiego stanowią prawie wyłącznie rzeki należące do zlewni górnej Wisły oraz w niewielkim stopniu Czarnej Orawy. Największe powierzchnie zlewni posiadają prawobrzeżne dopływy górnej Wisły: San i Dunajec. Pozostałe ważniejsze prawobrzeżne dopływy to: Wisłoka, Raba, Soła i Skawa.

W województwie znajduje się 6 dużych sztucznych zbiorników wodnych: Czchowski, Czorsztyński, Rożnowski, Klimkówka, Dobczycki oraz Świnna Poręba (w trakcie budowy).

Wskaźnik	Województwo małopolskie	Miejsce w Kraju
Powierzchnia [km ²]	15 183	12
Udział powierzchni województwa małopolskiego w powierzchni kraju [%]	5%	12
Powierzchnia użytków rolnych [km ²]	10 188	10
Udział użytków rolnych w powierzchni ogólnej [%]	67%	3
Powierzchnia lasów [km ²]	4 354	11
Udział powierzchni lasów w powierzchni ogólnej [%]	29%	9
Powierzchnia obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona [km ²]	8 046	4
Udział powierzchni obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionych w powierzchni ogólnej [%]	53%	2
Ludność ogółem [tys.]	3 373	4
Udział liczby ludności województwa w liczbie ludności kraju [%]	9%	4
Gęstość zaludnienia [os./km ²]	222	2
Ludność w miastach [% ogółu ludności]	48%	14
Ludność w wieku produkcyjnym [% ogółu ludności]	62%	11
Stopa bezrobocia rejestrowanego [%]	8,4%	4
Produkt krajowy brutto w cenach bieżących [mln zł]	128 085	5
Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca [zł]	38 157	7
Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej [mln zł]	2 017	4

Województwo małopolskie można podzielić na trzy regiony klimatyczne: klimatu górskiego i podgórskiego (Karpaty i Pogórze Karpackie), klimatu podgórskiego nizin i kotlin (dolina Wisły wraz z dorzeczem górskich jej dopływów), klimat wyżyn środkowych (Wyżyna Śląsko-Małopolska). Położenie województwa, oraz równoleżnikowy przebieg regionów fizycznogeograficznych decyduje o przejściowym charakterze klimatu. Największy wpływ wywierają układy niżowe i wyżowe nadchodzące z zachodu. Istotny wpływ na warunki klimatyczne w województwie odgrywają czynniki związane z ekspozycją, rzeźbą i ukształtowaniem terenu. Roczna róża wiatrów wskazuje na przewagę wiatrów zachodnich. Piętrowość klimatu obejmuje region umiarkowanie ciepły (większość województwa), region umiarkowanie chłodny, region chłodny, po region zimny (szczytowe partie tatr). Średnia roczna temperatura waha się między 5-8°C a średnia roczna wysokość opadów od 550 mm dla Wyżyny Małopolskiej po 1400 mm w Karpatach.

Surowce mineralne województwa małopolskiego obejmują surowce energetyczne (pokłady węgla kamiennego oraz towarzyszącego mu metanu w rejonie zachodnim, ropy i gazu ziemnego na obszarze Karpat i Zapadliska Przedkarpackiego, oraz torfu), surowce chemiczne (sól kamienną występującą na przedpolu Karpat, mineralizację siarkową w okolicach Olkusza oraz solanki jodowo-bromowe eksploatowane w okolicach Bochni), rudy metali nieżelaznych (cynk i ołów występujące w rejonie Olkusko-Chrzanowskim), surowce skalne (złoża piaskowców w rejonie Karpat, wapień, dolomity i margle wydobywane na jurze Krakowsko-Częstochowskiej, porfiry, melafiry, diabazy oraz tufy występujące jedynie w rowie krzeszowickim, oraz związane z dolinami rzecznyymi złoża kruszyw, piasków i ilów), oraz wody lecznicze i termalne związane z regionem Krakowskim, Karpatami oraz Niecką Podhalańską (wydobywane między innymi w małopolskich uzdrowiskach).

Fot. Tatry (L. Czarnecka)

Na koniec 2015 roku województwo małopolskie zamieszkiwało 3 372 618 osób, co stanowi 9% ludności kraju, gęstość zaludnienia wynosiła 222 os./km². Współczynnik urbanizacji wynosił 48%. Struktura ludności wg płci wykazywała na koniec 2015 roku nieznaczną przewagę kobiet w województwie. Ludność województwa charakteryzuje się przyrostem naturalnym na poziomie 0,99‰ na 1000 mieszkańców. W 2015 roku w województwie małopolskim zarejestrowano 34,7 tys. urodzeń żywych oraz 31,4 tys. zgonów. Istotnym czynnikiem wpływającym na stan zaludnienia w województwie są migracje. W 2015 roku, napływ ludności przekraczał wielkość odpływu, czego wynikiem było dodatnie saldo migracji.

Trwająca od kilku lat poprawa sytuacji gospodarczej w województwie małopolskim spowodowała zmniejszenie się liczby osób bezrobotnych. Stopa bezrobocia wynosiła 8,4% co stawia województwo na 4 miejscu w Polsce.

Fot. Wawel (P. Pilch)

Według danych z 2013 roku (ostatnie dostępne dane) w Małopolsce wartość produktu krajowego brutto (PKB) w cenach bieżących oszacowano na 128 085 mln zł, co w przeliczeniu na jednego mieszkańca wyniosło 38 157 zł. Na koniec 2015 roku w bazie REGON zarejestrowanych było BLISKO 363,9 tys. podmiotów gospodarki narodowej. Pod względem potencjału gospodarczego i atrakcyjności inwestycyjnej województwo małopolskie jest jednym z wiodących regionów w kraju, między innymi ze względu na dobrą dostępność komunikacyjną i położenie na przecięciu międzynarodowych tras tranzytowych, wsparcie dla inwestorów m.in. poprzez tworzenie specjalnych stref ekonomicznych oraz dobre zaplecze badawczo-naukowe. Do największych inwestorów w województwie zaliczają się: ComArch, Motorola, Delphi, IBM, Electrolux, Shell, Telefonika, Philip Morris, Pliva, Man, Mittal Steel.

W 2015 roku powierzchnia użytków rolnych zajmowała 10 188 km², co stanowiło 67% całego obszaru województwa (3 pozycja w kraju). Dominowały gospodarstwa indywidualne o niewielkiej powierzchni.

Główne gałęzie gospodarki województwa małopolskiego to sektor technologii informatycznych, bankowość, oraz produkcja spożywcza (w tym dobrze rozwinięty w skali kraju przemysł tytoniowy). Dodatkowo, województwo posiada silnie rozwinięty sektor chemiczny i petrochemiczny oraz metalurgiczny. W bazie REGON na 31 grudnia 2015 roku zarejestrowanych było 35 695 podmiotów prowadzących działalność przemysłową.

Województwo małopolskie ze względu na walory przyrodnicze oraz wielowiekowy dorobek kulturowy posiada wysoki potencjał turystyczny. Na jego terenie znajduje się 6 parków narodowych, 11 parków krajobrazowych, 84 rezerwaty przyrody oraz ponad 2 tys. pomników przyrody. Ze względu na długą historię, na terenie małopolski znajduje się wiele obiektów zabytkowych, takich jak zespoły miejskie, zamki i pałace (w tym warownie jurajskie oraz zamki nad Dunajcem), miejsca pamięci, zabytki techniki oraz sakralne. W województwie odbywają się również liczne festiwale nawiązujące do wielokulturowej tradycji regionu, takie jak Festiwal Kultury Żydowskiej na krakowskim Kazimierzu czy Międzynarodowy Festiwal Folkloru Ziem Górskich w Zakopanem, często posiadające ponadnarodową renomę.

Na terenie województwa znajdują się również obiekty wpisane na światową listę UNESCO: historyczne centrum Krakowa, kopalnia soli oraz zamek żupny w Wieliczce,

kopalnia soli w Bochni, obóz koncentracyjny Auschwitz-Birkenau, zespół architektoniczny w Kalwarii Zebrzydowskiej, drewniane kościoły południowej Małopolski i Podkarpacia, drewniane cerkwie polskiego i ukraińskiego regionu Karpat.